Jalolova Mukaddas Bahodirovna
Andijon davlat chet tillar instituti

IRONIYANING INGLIZ TILI BIZNES DISKURSIDAGI FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI

Annotatsiya: Istehzodan foydalangan holda, maqolada biznes muloqotining hozirgi tendentsiyalaridan biri bo'lgan ingliz biznes nutqining tobora faollashib borayotgan dekonventsionalizatsiyasi va funktsional deregulyatsiyasi ko'rib chiqiladi. Ironiyaning roli tasviriylikni kuchaytirish vositasi sifatida tahlil qilinadi, bu nutqda yangi semantik komponentlarning paydo bo'lishiga yordam beradi.

Kalit so'zlar: ingliz tilining biznes nutqi, institutsional nutq, ironiya, dekonventsionalizatsiya, funktsional deregulyatsiya, ritorik ta'sir, ironiyaning funktsional xususiyatlari.

Jalolova Mukaddas Bahodirovna
Andijan State Foreign Language Institute

FUNCTIONAL FEATURES OF IRONY IN ENGLISH BUSINESS DISCOURSE

Annotation: Using irony, the article examines the increasingly active deconventilation and functional deregulation of English business speech, one of the current trends in business communication. The role of irony is analyzed as a means of strengthening the image, which contributes to the emergence of new semantic components in speech.

Keywords: business speech of the English language, institutional speech, irony, deconventalization, functional deregulation, rhetorical influence, functional features of irony.

Biznes muloqotida xarakterli muloqot strategiyalari odatda hamkorlik, raqobat, qochish, moslashish, murosaga kelish yoki yon berish va hokazolarni o'z ichiga

oladi. Ular maxsus adabiyotlarda keng yoritilgan. Shu bilan birga, ishbilarmonlik aloqalarida sheriklarning asosiy vazifasi kasbiy muammolarga o'zaro maqbul echimlarni ishlab chiqish bo'lganligi sababli, kommunikatorlar har doim ham o'z fikrlarini, his-tuyg'ularini va taassurotlarini erkin ifoda eta olmaydi; ularning og'zaki xatti-harakatlari murosaga erishishga to'sqinlik qilmasligi kerak. Biznes nutqi kommunikativ vaziyatning ko'proq yoki kamroq an'anaviy xususiyatiga qarab, institutsional nutqning bir turi sifatida ma'lum darajada standartlashtirish, ortib borayotgan to'g'rilik va muvozanat bilan tavsiflanadi. Shu munosabat bilan, kasbiy muammolarni hal qilishda sherikga ta'sir qilish usullari murakkablashadi, chunki kommunikatorlar cheklangan imkoniyatlar doirasida ishlashga majbur.

Shu munosabat bilan nutqning funksional istiqbolini optimal rejalashtirish va kommunikativ maqsad(lar)ni eng samarali tarzda amalga oshirishga yordam beradigan ritorik usullarning kombinatsiyasini qurish qobiliyati katta ahamiyatga ega. Bunday usullar, shubhasiz, funktsional tilshunoslik nuqtai nazaridan eng jozibali va ko'p qirrali nutq vositalari qatoriga kiruvchi ironiyani o'z ichiga oladi.

Ma'lumki, ironiya, odatda, stilistik yoki ritorik vosita, nutq figurasi, trope sifatida qaraladi. Ushbu uslub so'z yoki gapning ishlatilgan birliklarning to'g'ridan-to'g'ri ma'nosiga qarama-qarshi bo'lgan yoki unga shubha tug'diradigan kontekstda aniqlangan ma'noga ega bo'lishidan iborat. Shunday qilib, quyidagi misollarda "ishlatilgan birliklarning so'zma-so'z ma'nosiga qarama-qarshi" ma'nosi shunchalik ravshanki, u darhol kulgili effekt yaratadi:

And we talked to some of the lads from the Post Office last night and they said we could trust Mr Lipwig's word 'cos he's as straight as a corkscrew.

Rocky is returning to American cinemas this Christmas. And the financial markets increasingly resemble Sylvester Stallone's ageing pugilist: they may get knocked about a bit, but they always seem to bounce back.

Ironiya va tasvir yaratishning boshqa vositalari an'anaviy ravishda institutsional nutqda, jumladan, biznes, ta'lim, huquqiy va hokazolarda foydalanish uchun tavsiya etilmaydi. Biroq, ekspertlarning fikricha, zamonaviy ingliz tilidagi biznes aloqalarida tartibga solish va dekonventsionalizatsiya barqaror tendentsiyaga aylandi. Shunga ko'ra, tilshunoslar oldiga ushbu tendentsiyani batafsil o'rganish, uning kelib chiqishi nimadan iboratligini, qanday doirada ruxsat etilganligini va nutqning umumiy kommunikativ maydoniga qanday ta'sir ko'rsatishini aniqlash vazifasini qo'yishi kerak.

Ironiya texnikasining funktsional mohiyati bir vaqtlar A.A. Potebnya tomonidan keltirilgan: "Isbot va ishontirish usuli sifatida istehzo haqiqatni yoki ma'no zarurligini aniqroq ta'kidlash uchun tasvirda berilgan narsani bema'nilik darajasiga yetkazishdir". Haqiqatan ham, kulgili effekt sherikda ma'lum taassurot qoldirish, salbiy fikrni yashirish, e'tiborni jalb qilish va psixologik qulaylik yaratish maqsadida yaratilgan. Ko'pgina asarlarda istehzoning psixolingvistik asosi ritorik figura sifatida nomuvofiq yoki semantik siljishning kombinatsiyasi sifatida e'tirof etiladi - fikr poyezdini bir ssenariydan ikkinchisiga o'tkazish va ularning o'zaro bog'lanishi - taniqli semantik nazariyalarga ko'ra. ssenariylar, ramkalar va boshqalar (V. Raskin, A. Koestler, M. Minsky va boshqalar).

Biz bunday siljishning ko'plab xarakterli misollarini Artur Bloxning "Myorfi qonuni to'liq" kitobida topamiz, birinchi formuladan boshlab: : If anything can go wrong, it will. Ushbu iboraning birinchi qismini eshitgan yoki o'qigan (agar biror narsa noto'g'ri bo'lishi mumkin bo'lsa) odam beixtiyor ba'zi tavsiyalar yoki mavjud vaziyatning mumkin bo'lgan oqibatlarini baholashni kutadi, lekin buning o'rniga u hamma narsaga ishonch hosil qiladi. noto'g'ri bo'ladi. Kitob muallifining so'zlariga ko'ra, bu iqtibos ishbilarmon doiralarda nihoyatda keng qo'llaniladi. Shuningdek, ushbu mavzu bo'yicha turli xil variantlar mavjud, jumladan: If Murphy's Law can go wrong, it will, nafaqat asl bayonotning

kulgili ta'mini oshirish, balki bu "qonun" deb atalmish bema'nilikka pragmatikani qo'shish.

Biznes nutqini noaniqlikdan chiqarish va tasvirlarni kiritish tendentsiyasi hatto, masalan, Xalqaro Valyuta Jamg'armasining ishchi hujjati kabi kutilmagan manbalarda ham namoyon bo'ladi. Ushbu turdagi materiallar jiddiy iqtisodiy muammolarni professional (hatto akademik) tahlilini o'z ichiga oladi va odatda stilistik rangli birliklardan foydalanishni o'z ichiga olmaydi. Shunga qaramay, ishontirish va hissiy ta'sirni (ya'ni pragmatik ta'sirni) oshirish uchun mualliflar ba'zan qat'iy rasmiy biznes uslubidan chetga chiqishga imkon beradi.

Moliyaviy ishlar boshqarmasining (Moliya ishlar bo'limi) taqchillik chegaralari, byudjet qoidalari va fiskal siyosat (fond eksperti Paolo Manasse tomonidan tayyorlangan) mavzusidagi sharhlaridan birida tahlil qilinayotgan muammoning dolzarbligini asoslashda, Muallif Yevropada qabul qilingan bir qator moliyaviy boshqaruv modellarini sanab o'tadi va quyidagi argumentni ilgari suradi:

In a nutshell, all these frameworks aim at getting rid of the "dirty water" of (politically motivated) excessive budget deficits without sacrificing the "baby" of fiscal stabilization. But how should that be done?

Bunda rasmiyatchilik va ritorik istehzoning qisqarishi in a nutshell (lug'atlarda informal deb sanab o'tilgan) iborasidan foydalanish va ortiqcha byudjet taqchilligi holatini "iflos suv" ga metaforik o'xshatish orqali amalga oshiriladi. har doim ham bu sohada halol manipulyatsiyalar emas) va "chaqaloq" ga moliyaviy barqarorlik (taniqli so'zlarga ko'ra, agar biznes muvaffaqiyatsiz bo'lsa, uni "tashlab yuborish" mumkin). Oxirgi jumlaning so'roq shakli ham pragmatik o'zgartirish operatori bo'lib xizmat qiladi, bu vaziyatdan yechim va chiqish yo'lini izlash muammoli ekanligini va ehtimol bir ma'noli formulaga ega emasligini ko'rsatadi.

Ingliz tilini o'rganayotgan o'zbek tilida so'zlashuvchilar uchun ingliz tilidagi istehzoning funktsional xususiyatlarini tushunish, ushbu uslubni tan olish, adekvat javob berish va uning maqsadga muvofiqligi yoki nomaqbulligi haqidagi g'oyalar ayniqsa dolzarbdir. Ingliz yumori milliy mentalitetning o'ziga xos xususiyati sifatida o'ziga xoslik va ma'lum bir o'ziga xoslikni da'vo qiladi. Ilmiy adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, ingliz madaniyati suhbatdosh bilan yashirin istehzoli va beparvo munosabatda bo'lgan tashqi xushmuomalalikni mutlaqo me'yoriy xatti-harakatlar deb biladi. Ishbilarmon doiralarda ingliz tilidagi muloqot modellari obro'li sifatida qabul qilinishini va boshqa xalqlar vakillarining muloqot uslubida mustahkamlanganligini hisobga olsak, biz ushbu nutq vositasiga alohida e'tibor berishimiz kerakligini tan olishimiz kerak. Shunday qilib, ironiya ishbilarmonlik ritorikasining usuli sifatida muloqot samaradorligini oshirish va chet tillari madaniyatini chuqurroq o'zlashtirish uchun foydalanish nuqtai nazaridan jiddiy o'rganishga loyiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Raitskaya L.K., Korovina L.V., Arupova N.R. Delovaia kommunikatsiia na angliiskom iazyke [Business communication in English]. M.: Aspekt-Press, 2015, 525 p. [in Russian].
2. Bargiela-Chiappini Fr., Nickerson C., Planken B. Business Discourse. New York: Palgrave Macmillan, 2007, 282 p. [in English].
3. Panov M.I. Ironiia [Irony] in Effektivnaia kommunikatsiia: istoriia, teoriia, praktika: slovar'-spravochnik. Otv. red. M.I. Panov [Effective communication: history, theory, practice: glossary. M.I. Panov (Ed.)]. M.: OOO «Agentstvo KRPA Olimp», 2005, pp. 337-380 [in Russian].
4. Fomicheva Zh.E. Postmodernistskaia ironiia v sovremennom angliiskom romane [Postmodern irony in modern English novel]. Voprosy filologii [Journal of Philology], 2008, no. 1, pp. 107-113 [in Russian].
5. Ageing Bull. The Economist, 2006, December 9^-15 th [in English].
6. Pratchett T. Making Money. London: Corgi Books, 2008, 480 p. [in English].